

3. Şulakī, jantakī

Şulakī əmərən jantakītkī. Jantakī taktikānma ogocō, kiglələđirən, pəşilnəcə Şulakī amjaduwı ciməcinmə nəkcəđərən, bülkiqirən. Jantakī günən: „əwa bülki-đändi?“—„Urwəptinmi“. Jantakī günən: „Alagdi?“—„Alagdı! alagdı!“ Jantakī həyrən urwəptinmi, həyrən, günən: „Ənükā! ənükā!“ gorowo günən „ənükā“. Bıddan taric jantakī. Bıdakin, əşilə nuşanmān əkülürən ələtpi-li bıddan, təđəksirən—bıcə ələtpi, 5 əructarən. Ətəcə əriđamī, əructamī. ɗalild'an, günən: „İlə şuruđam?“

Jantakī ūđaln şururən; ɗənərən, ɗənərən, tälä ɗün icəwuld'an jantakī. ɗənərən ɗülän. Jantakī hurilin jürə ɗüdukpar, günə: „Aba! aba əmərən“. Jantakī hurilin 10 ɗüld'ən: „ön carılıcäs?“—„Kiglələwər owđacaw“. İrən ɗülän jantakī, təgərən bədu. Təgərən jantakī aşın kıradun. Aşinən, dolborōkın, inən, ānɗətcān, inərən tımätŋa. Tımätŋa ɗān şururən, hawalild'an.

Tälä bakaran ətirikənma lucawa. Murdakittulin ɗənərən. Murdakittiki ɗənərən, ɗüld'ən: „Cankıdus uguwānikta“. ıyran cankıdu. Ətirikən murınmı olgođorən. Şulakī old'ogılıwān awşawān cəştrānən. ɗodurən old'owo manawuknanın. „Ətirikən“, 15 ɗüld'ən: „ɗuləş icəwuld'an həkuşiniktə“. Jürən cankıduk, amaşkı şururən, ətıcıld'an öduranın old'owo. Ətütt'an, ətütt'an, tädük amunıgnārən, İdu nōcān old'owo, cıkən-ɗən tädü.

Ətirikən əmərən ɗütkiwı, old'ogılıwı əructarən, əmac äcın. Şulakītki şururən, hanɗuktarən: „Old'ogılıwa icənəndi?“—„On ətəm icərə? hawalđaktu, icätkał amunmı 20 tarı, cıkənmi tarı“. Ətirikən hanɗülirən, hanɗülirən şulakıwa, tädük hıkuşinən, äcır, ıyıkəməc əşin vakara. „Əşilə ulbınđam“, günən. Şogold'ən. ɗüduwı äcın ɗəptiləl, huru bişin. Şulakī günən: „icəktə ön-ka soɗođorən“, ɗülän ɗənərən. Hurilin bişi, ələtpi äcır, əmac äcır. Şulakī ɗüld'ən: „əmat-cā ögnänd'i, hurilwı ıyıkəl, hawalđätin“.

3. Лисица, россوماха

Лисица пришла к россوماхе. Россوماха кедр свалила, лыжи делает, стругала. Лисица во рту жир с крестца очищает, ест. Россوماха спросила: „Что ешь?“— 5 „Репис свой“. Россوماха сказала: „Вкусный?“—„Вкусный, вкусный!“ Россوماха отрубилa свой Репис, сказала: „Больно! больно!“ долго говорила: „больно!“ Умерла поэтому россوماха. Когда (она) умерла, тогда ее (лисица) перевернула, 10 верно ли умерла, проверила—на самом деле умерла—увидела. Перестала дышать, смотреть. Подумала, сказала: „Куда пойду?“

Пошла по следам россوماхи, шла, шла, там дом россوماхи виднеться стал. Пошла к дому ее. Дети россوماхи выскочили из дома, говоря: „Папа! папа 15 пришел“. Дети россوماхи сказали: „Как сгорбился?“—„Лыжи выделывал“. Вошла в дом россوماхи (лисица), села на боковое место. Села жена россوماхи у двери. Легла спать, когда ночь настала. Продневала, ночевала, прожила до завтрашнего утра. Утром опять ушла, стала ходить.

Там встретила старика русского. По санной дороге его пошла. По дороге 20 шла, сказала: „В санку твою сяду-ка“. Влезла в санку. Старик коня своего ведет. Лисица сумку рыбью прорвала. Бросала рыбу, пока не кончилась. „Старик“, сказала: „дом твой виднеется, слезу-ка“. Выскочила с санки, обратно ушла, стала раскладывать выброшенную рыбу. Раскладывала, раскладывала, потом испражнялась (в том месте), где бросала рыбу, там (и) мочилась.

Старик пришел домой, рыбы свои посмотрел, нет ничего. К лисице пошел, спросил: „Рыб ходила смотреть?“— „Как не стану видеть (увиджу)? на 25 тропе посмотри, то испражнения, то моча“. Старик спрашивал, спрашивал лисицу, потом вернулся, нет, ни одной не нашел. „Теперь пропаду с голоду“, сказал. Заплакал. Дома еды нет, семья. Лисица сказала: „Посмотрю-ка, как плачет“, к дому его пошла. Дети есть, последнее нет (кончилось), ничего нет. Лисица сказала: „Как ничего не делаешь, детей пошли, чтобы ходили“

Әсәл һауалда әмәс. Шуләкә гүлдән: „идук әјсәс? Шурүәт әјтәктәкәш!“— „Әмүттүк әјсәү“. Шурүә дүктә әмүттүкә. Әмүс мұсә, һәгдәнә мұ әсә. Әтүрүкән гүнән: „әдү әјсәү old'owo. Мүдәсә әјтәкәш“. Әвиләшәнә өдә. Шуләкә гүнән: „Әрә ичәүә дүгүтәкәл“. Әтүрүкән шурүән, дүүтәрән, әжүрән.

P. Putugir. Норвokö

4. Hulakī, irgicī

Hulakī әмәсә irgicī гүлән, гүллән: „Bi orogvos үмүкәндү вәгаду вүргүчәңәү, mindu бүкәл, orogvi әтәјәттәү. Бәгаја вүкәним гәңнәдәји“. Irgicī вүрән orogvi. Hulakī, һүрүкәним, orogvön қәврән, upkatpa манарән. қәпитсәнә иктәји kaputtän.

Бәҗауа вүкәним, әмәқирән irgicī. Hulakī исәрән, дүңнәләнән irgicī гүлән, гүллән: „hikәндүү имүрәнә үјикәллу! irgidү көҗактаја үјикәллу“. үјәкиттинүн дүңнәләнән. Hulakī вәкарән қалви, үмүкәндү гүлүцәллән. Әмәқәрән irgicī, әмәрән, гүлүвүнма вәргүмнәк мүксәнән, irgicī иларән, һуләкәл иңјәктәллә irgicīt. Irgicī исәрән иктән капүргәсәүә, гүллән: „Tilәмәсәлүәт“. Tilәмәсәллә. Irgicī гүдәләрән, һуләкәл upkat дүңнәлһиттә.

I. Uwocän. Норвokö

5. Hulakī, iläl

Hulakī вәкарән иләүә, дүрүә аһәлүә, гүллән: „Minә тәмүдүвәр үјүркәллә, vi әнә исәттә үлгүсәлқинәү вүрәл дәртүлүватин, minә даскәллә әлүрүвәр“. Әһилә әјәһинә. исәрә вүрә дәртүвән, һанүкүтәллә һуләкәдүк: „әкүма гәрвүн вүрәја?“ Hulakī әлүн һәргидәдүн, кәрсәмәүә қәүқәнә, гүнән: „Әјәлгә“. Тәдүк гүнән: „Dulilga“

(бродили, добывали пищу). Не ходили никак. Лисица сказала: „Откуда добыл? пойдём к месту добывания“. — „Из озера добыл“. Пошли вместе к озеру. Озеро с водою, вода высокая стала. Старик сказал: „Здесь добыл рыбу. Вода поднялась, после того как добывал“. Весна настала. Лисица сказала: „По этой тропке перейди“. Старик пошел, пошел через, утонул.

П. Путугир. Ербогочен

4. Лисица, волк

Лисица пришла в дом волка, сказала: „Я твоих оленей в один месяц поправлю, дай мне оленей караулить. Через месяц придешь, возьмешь“. Волк отдал оленей. Лисица, уведя оленей, съела, всех кончила. Во время еды сломала зуб.

По прошествии месяца приходит волк. Лисица увидела, убежала к дому волка, сказала: „Привяжите на шею мою сало! на хвост привяжите колокольчик“. С привязанным убежала. Лисица нашла родню свою, вместе стала жить. Приходит волк, пришел, через костер перепрыгнул¹, хвост поджег, лисицы стали смеяться над волком. Волк увидел сломанный зуб, сказал: „Давай поищем вшей“. Стали искать вшей. Волк заколол (лисицу), лисицы все убежали.

И. Увочан. Ербогочен

5. Лисица, эвенки (люди)

Лисица встретила людей, двух женщин, сказала: „Посадите меня на плот. я, не глядя, расскажу (назову) устья рек, покройте меня нюками“. Теперь поплыли. Увидели устье реки, спросили лисицу: „Какое название у реки?“ Лисица под нюком, поедая сушеное мясо, сказала: „Верхняя“. Потом сказала: „Средняя“

¹ Раньше при обучении ловкости подростки, забавляясь, увертывались от стрел и прыгали через костер. Неудачные прыжки всегда вызывали смех. Тема неудачного прыжка для встречается часто.